

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2026.1.03>

This publication was made with the funds of a joint Grant of
EEIP (Ukraine - France) and ChF "Education: Future"

Альона ОГНЕВА

Соціальний інтелект як регулятор стилів міжособистісної взаємодії студентів

ALONA OHNEVA. **Social intelligence as a regulator of interpersonal interaction styles of students.** *The article examines social intelligence as a psychological mechanism regulating interpersonal interaction styles among students. Social intelligence is conceptualized as an integrative ability that enables individuals to understand social situations, predict others' behavior, and select effective interaction strategies.*

The empirical study was conducted using the Guilford Social Intelligence Test and Leary's Interpersonal Diagnosis of Personality. Spearman's correlation coefficient was applied for statistical analysis.

The findings reveal significant relationships between social intelligence and interpersonal interaction styles. High levels of social intelligence are associated with constructive behavioral patterns (friendliness, cooperation, altruism), whereas low levels correlate with aggressive, egocentric, and dependent interaction styles.

It is concluded that social intelligence functions as a regulator of interpersonal behavior in social environments.

Keywords: social intelligence, interpersonal interaction, behavioral styles, students, social competence, regulation.

1. Вступ

У сучасних умовах трансформації вищої освіти та інтеграції до європейського освітнього простору особливої актуальності набуває проблема розвитку соціально-психологічних компетентностей студентів. Ефективність професійної діяльності майбутніх фахівців значною мірою визначається їх здатністю до міжособистісної взаємодії, що актуалізує дослідження соціального інтелекту як важливого психологічного ресурсу особистості.

Соціальний інтелект розглядається як інтегративна здатність, що забезпечує розуміння соціальних ситуацій, інтерпретацію поведінки інших людей та вибір адекватних стратегій взаємодії. У сучасних дослідженнях він постає як один із ключових чинників соціальної адаптації, комунікативної ефективності та психологічної зрілості особистості.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню соціального інтелекту, його функціональна роль у регуляції стилів міжособистісної взаємодії залишається недостатньо розкритою.

Соціальний інтелект у сучасній психології розглядається як багатовимірний конструкт, що включає когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти. Він забезпечує здатність особистості адекватно сприймати соціальні сигнали, інтерпретувати наміри та емоції інших людей, а також прогнозувати розвиток міжособистісних ситуацій.

Згідно з підходом Дж. Гілфорда, соціальний інтелект є складовою загальної інтелектуальної структури та включає операції, зміст і продукти соціального пізнання. У свою чергу, концепція міжособистісних відносин Т. Лірі дозволяє розглядати поведінку особистості в координатах домінування – підпорядкування та дружелюбності – ворожості.

Таким чином, поєднання зазначених підходів створює методологічну основу для дослідження взаємозв'язку соціального інтелекту та стилів міжособистісної взаємодії.

Зазначене підкреслює необхідність комплексного дослідження соціального інтелекту як чинника, що інтегрує когнітивні та поведінкові аспекти соціальної взаємодії.

У сучасних психологічних дослідженнях соціальний інтелект розглядається як один із ключових чинників ефективної міжособистісної взаємодії та соціальної адаптації особистості. Ряд досліджень підтверджує (Bandura, 1997; Guilford, 1967; Sternberg,

2020), що високий рівень соціального інтелекту пов'язаний із розвитком комунікативних компетентностей, емпатії та здатності до конструктивного вирішення міжособистісних конфліктів.

Зокрема, у працях зарубіжних і вітчизняних дослідників наголошується, що соціальний інтелект виступає предиктором успішної соціальної поведінки, ефективності групової взаємодії та психологічного благополуччя (Bandura, 1997). Водночас недостатній рівень розвитку соціального інтелекту може зумовлювати труднощі у встановленні міжособистісних контактів, підвищену конфліктність та соціальну дезадаптацію.

Разом із тим, проблема взаємозв'язку соціального інтелекту та стилів міжособистісної взаємодії потребує подальшого емпіричного уточнення, що й зумовило спрямованість даного дослідження.

Метою дослідження є аналіз соціального інтелекту як регулятора стилів міжособистісної взаємодії студентів.

2. Виклад основного матеріалу

Емпіричне дослідження проводилося серед студентів закладів вищої освіти ($n = 194$).

До вибірки увійшли студенти закладів вищої освіти віком від 18 до 23 років, які навчаються за різними спеціальностями. Дослідження проводилося на добровільних засадах із дотриманням етичних принципів психологічного дослідження.

У дослідженні було використано *методи*:

- тест соціального інтелекту Дж. Гілфорда;
- методику діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі.

Для обробки результатів застосовано коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Статистична обробка даних здійснювалася з використанням програмного забезпечення SPSS.

Отримані дані дозволили здійснити комплексний аналіз взаємозв'язків між показниками соціального інтелекту та стилями міжособистісної взаємодії, що забезпечило більш глибоке розуміння механізмів соціальної поведінки студентів.

Аналіз кореляційних зв'язків між показниками соціального інтелекту та стилями міжособистісної взаємодії виявив наявність статистично значущих залежностей різної спрямованості.

Зокрема, встановлено, що конструктивні стилі міжособистісної взаємодії мають позитивні зв'язки з показниками соціального інтелекту. Так, дружелюбність (FRND) позитивно корелює з

усіма показниками соціального інтелекту ($r = 0,300-0,389$; $p \leq 0,01$), доброзичливість (FRI) – ($r = 0,257-0,386$; $p \leq 0,01$), альтруїстичність (ALT) – ($r = 0,159-0,350$; $p \leq 0,05-0,01$), а домінування (DOM) – ($r = 0,181-0,425$; $p \leq 0,05-0,01$).

Водночас деструктивні стилі взаємодії мають переважно негативні зв'язки із соціальним інтелектом. Виявлено негативні кореляції з егоїстичністю (EGO) ($r = -0,204 - -0,340$; $p \leq 0,01$), агресивністю (AGR) ($r = -0,170 - -0,369$; $p \leq 0,05-0,01$), підозрілістю (SUS) ($r = -0,219 - -0,292$; $p \leq 0,01$), а також залежністю (DEP) і підпорядкованістю (SUB) ($r \approx -0,141 - -0,217$; $p \leq 0,05-0,01$).

Отримані результати свідчать про те, що зі зростанням рівня соціального інтелекту посилюються конструктивні моделі поведінки та зменшується вираженість деструктивних стилів міжособистісної взаємодії.

Таблиця 1.

Кореляційні зв'язки між показниками соціального інтелекту та стилями міжособистісної взаємодії

		Показники соціального інтелекту			
		CBI	CBC	CBT	CBS
Показники міжособистісних стосунків	AUT	- 252**	244**	244**	323**
	EGO	- 340**	- 328**	- 204**	- 316**
	AGR	- 170*	- 280**	- 279**	- 369**
	SUS		- 219**	- 255**	- 292**
	SUB			- 205**	- 166*
	DEP			- 217**	- 141*
	FRI	307**	386**	257**	374**
	ALT	159*	350**	218**	331**
	DOM	181*	341**	376**	425**
	FRND	300**	389**	232**	376**

Примітки: параметри міжособистісних стосунків: 1) AUT – «авторитарний», фактор EGO – «егоїстичний», AGR – «агресивний», SUS – «підозрілий», SUB – «підпорядковується», DEP – «залежний», FRI – «доброзичливий», ALT – «альтруїстична», DOM – «домінування», FRND – «дружелюбність»; 2) «*», «**» – 5%, 1% рівні значущості, відповідно; 3) значення відображено без нулів та ком.

Отримані кореляційні зв'язки свідчать про системний характер впливу соціального інтелекту на формування міжособистісних стилів взаємодії. Позитивні зв'язки з кооперативними та соціально

прийнятними формами поведінки вказують на те, що соціальний інтелект сприяє розвитку адаптивних стратегій взаємодії.

Негативні кореляції з агресивними та підозрілими стилями поведінки дозволяють припустити, що соціальний інтелект виконує функцію своєрідного психологічного «фільтра», який знижує ймовірність деструктивних проявів у міжособистісній взаємодії.

Для поглибленого аналізу отриманих результатів доцільно розглянути особливості міжособистісної взаємодії студентів залежно від рівня розвитку соціального інтелекту.

З цією метою було здійснено порівняльний аналіз показників міжособистісних стосунків у групах студентів із високим та низьким рівнем соціального інтелекту, результати якого представлено у Таблиці 1 та на Рис. 1.

Рис. 1. Порівняльний аналіз міжособистісних стосунків студентів із різним рівнем соціального інтелекту

Аналіз показників міжособистісної взаємодії, отриманих за методикою Т. Лірі, виявив суттєві відмінності між студентами з високим (CI+) і низьким (CI-) рівнем соціального інтелекту.

Респонденти з високим рівнем соціального інтелекту демонструють вищі показники за шкалами доброзичливості (FRI – 70,5 проти 30,8),

дружелюбності (FRND – 70,1 проти 46,3), альтруїстичності (ALT – 63,8 проти 48,2) та помірно вираженого егоцентризму (EGO – 71,1 проти 60,3), що може відображати усвідомлення власних меж та інтересів. Такий профіль свідчить про орієнтацію на співпрацю, емоційну відкритість та соціальну активність.

Натомість студенти з низьким рівнем соціального інтелекту характеризуються вищими показниками підозрілості (SUS – 66,8 проти 53,2), агресивності (AGR – 63,3 проти 67,8) та домінування (DOM – 54,1 проти 58,6), що може свідчити про тенденції до конфліктної та захисної поведінки.

Показники залежності (DEP) та підпорядкування (SUB) не виявили суттєвих відмінностей між групами, що свідчить про їх більшу залежність від ситуаційних чинників.

Отримані результати підтверджують, що рівень соціального інтелекту визначає характер міжособистісної взаємодії та виступає важливим регулятором соціальної поведінки.

3. Обговорення результатів дослідження

Отримані результати дозволяють розглядати соціальний інтелект як системоутворювальний чинник, що визначає характер міжособистісної взаємодії студентів. Виявлені кореляційні зв'язки та міжгрупові відмінності свідчать про те, що соціальний інтелект забезпечує вибір адаптивних моделей поведінки у соціальному середовищі.

Студенти з високим рівнем соціального інтелекту демонструють орієнтацію на співробітництво, доброзичливість та соціальну активність, що узгоджується з сучасними уявленнями про соціальний інтелект як інтегративну здатність, яка поєднує когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти.

Натомість низький рівень соціального інтелекту пов'язаний із проявами агресивності, підозрілості та залежності, що може ускладнювати ефективну соціальну взаємодію та сприяти формуванню дезадаптивних поведінкових стратегій.

Отримані результати узгоджуються з сучасними теоретичними підходами до розуміння соціального інтелекту як інтегративної характеристики особистості, що поєднує когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти (Goleman, 2006).

Отримані результати також свідчать про важливість розвитку соціального інтелекту як складової професійної підготовки студентів,

особливо в умовах зростання вимог до комунікативних та соціальних компетентностей у сучасному суспільстві.

Таким чином, соціальний інтелект можна розглядати як ключовий ресурс особистості, що забезпечує ефективність адаптації та взаємодії у соціальному середовищі.

4. Висновки

Встановлено наявність статистично значущих зв'язків між показниками соціального інтелекту та стилями міжособистісної взаємодії студентів, що підтверджує їх взаємозумовлений характер.

Доведено, що високий рівень соціального інтелекту пов'язаний із конструктивними моделями поведінки (дружелюбність, доброзичливість, альтруїзм), тоді як низький – із деструктивними стилями (агресивність, егоцентризм, підозрілість, залежність).

Виявлено, що соціальний інтелект виступає психологічним механізмом регуляції міжособистісної взаємодії та визначає вибір поведінкових стратегій особистості у соціальному середовищі.

Наукова новизна дослідження полягає у розкритті функціональної ролі соціального інтелекту як регулятора стилів міжособистісної взаємодії студентської молоді.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання при розробці програм розвитку соціальних компетентностей та психологічного супроводу студентів.

Отримані результати дозволяють більш глибоко інтерпретувати роль соціального інтелекту у формуванні міжособистісної поведінки студентів. Встановлені кореляційні зв'язки свідчать про те, що соціальний інтелект не лише відображає здатність до розуміння соціальних ситуацій, але й визначає вибір поведінкових стратегій у процесі взаємодії.

Позитивні зв'язки між соціальним інтелектом і такими характеристиками, як дружелюбність, доброзичливість та альтруїзм, вказують на його важливу роль у формуванні соціально прийнятної поведінки. Це підтверджує, що особи з високим рівнем соціального інтелекту більш схильні до кооперації, емпатійного реагування та конструктивної взаємодії.

Водночас негативні кореляції з агресивністю, підозрілістю та залежністю свідчать про те, що соціальний інтелект виконує регуляторну функцію, знижуючи ймовірність деструктивних проявів у міжособистісній взаємодії. У цьому контексті його можна

розглядати як психологічний механізм, що забезпечує баланс між особистісними потребами та вимогами соціального середовища.

Таким чином, результати дослідження розширюють уявлення про соціальний інтелект як інтегративну характеристику особистості, що визначає не лише рівень соціального пізнання, а й ефективність поведінкових стратегій у міжособистісній взаємодії.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні чинників розвитку соціального інтелекту, а також у розробці та апробації програм його цілеспрямованого формування у студентської молоді. Доцільним є також аналіз динаміки розвитку соціального інтелекту в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців.

References:

1. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
2. Goleman, D. (2006). *Social intelligence: The new science of human relationships*. New York: Bantam Books.
3. Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York: McGraw-Hill.
4. Leary, T. (1957). *Interpersonal diagnosis of personality*. New York: Ronald Press.
5. Sternberg, R. J. (2020). *Intelligence: A systems view*. Cambridge: Cambridge University Press.

Transliteration of References:

1. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
2. Goleman, D. (2006). *Social intelligence: The new science of human relationships*. New York: Bantam Books.
3. Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York: McGraw-Hill.
4. Leary, T. (1957). *Interpersonal diagnosis of personality*. New York: Ronald Press.
5. Sternberg, R. J. (2020). *Intelligence: A systems view*. Cambridge: Cambridge University Press.

The Author

Alona Mykolaivna OHNEVA
*Post Graduated student,
International Humanitarian University,
Odesa, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4836-8038>
E-mail: tarasenkoalena91@gmail.com*

Abstracts

АЛЬОНА ОГНЕВА. Соціальний інтелект як регулятор стилів міжособистісної взаємодії студентів. У статті досліджено соціальний інтелект як психологічний механізм регуляції стилів міжособистісної взаємодії студентської молоді. Соціальний інтелект розглядається як інтегративна здатність особистості до розуміння соціальних ситуацій, прогнозування поведінки інших та вибору ефективних стратегій взаємодії.

Емпіричне дослідження проведено із застосуванням тесту соціального інтелекту Дж. Гілфорда та методики діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі. Для аналізу результатів використано коефіцієнт кореляції Спірмена.

Встановлено, що соціальний інтелект має статистично значущі зв'язки зі стилями міжособистісної взаємодії. Високий рівень соціального інтелекту асоціюється з конструктивними моделями поведінки (дружелюбність, кооперація, альтруїзм), тоді як низький рівень пов'язаний із агресивними, егоцентричними та залежними стилями.

Доведено, що соціальний інтелект виступає регулятором поведінки особистості у соціальному середовищі.

Ключові слова: соціальний інтелект, міжособистісна взаємодія, стилі поведінки, студенти, соціальна компетентність, регуляція.

ALONA OGNIĘWA. Inteligencja społeczna jako regulator stylów interakcji interpersonalnych studentów. W artykule analizowano inteligencję społeczną jako mechanizm psychologiczny regulujący style interakcji międzyosobowej studentów. Inteligencja społeczna rozumiana jest jako zdolność integracyjna jednostki do rozumienia sytuacji społecznych, przewidywania zachowań innych oraz wybór efektywnych strategii interakcji.

Badanie empiryczne przeprowadzono z wykorzystaniem Testu Inteligencji Społecznej J.P. Guilforda oraz metodyki pomiaru relacji interpersonalnych T. Leary'ego. Do analizy danych zastosowano współczynnik korelacji rang Spearmana.

Stwierdzono, że inteligencja społeczna pozostaje w istotnych związkach ze stylami interakcji interpersonalnej. Wysoki poziom inteligencji społecznej wiąże się z konstruktywnymi modelami zachowań

(życzliwość, współpraca, altruizm), natomiast niski poziom jest powiązany ze stylami agresywnymi, egocentrycznymi oraz zależnymi.

Wykazano, że inteligencja społeczna pełni funkcję regulatora zachowań jednostki w środowisku społecznym.

Słowa kluczowe: *inteligencja społeczna, interakcja interpersonalna, style zachowań, studenci, kompetencje społeczne, regulacja.*